

Nr 186.

Av herrar **Biörkman** och **Söderbom**, *angående skrivelse till Konungen i fråga om åvägbringande av en statistisk undersökning angående motboksinnehavarnas fördelning efter kön m. m.*

Då efterlevnaden av en lag alltid i viss mån är beroende av den resonans, lagen finner i det allmänna rättsmedvetandet, är det för lagstiftaren av stor vikt att, jämte övervägandet, huruvida en föreslagen lag är nödig och nyttig, söka utröna, om den kan påräkna stöd hos en mera utbredd folkopinion. I alldeles särskild grad äger detta giltighet, då det blir fråga om en förbudslag. Tack vare kontrollstyrelsens motboksstatistik äga vi numera en god kännedom om antalet manliga och kvinnliga motboksinnehavare inom olika kontrollområden, om antalet motboksansökningar samt om antalet personer, som vägrats motbok m. m., men vår officiella statistik lämnar ingen ledning för besvarandet av frågan, huru dessa personer fördela sig med hänsyn till ålder, civilstånd, inkomst, yrke och hemort. I den utredning, som inom kontrollstyrelsen utförts rörande förbrukningen av utminuteringsvis sålt brännvin efter yrkesgrupper och inkomstklasser, finnas visserligen en del värdefulla uppgifter rörande antalet bevisinnehavare inom olika ålders-, civilstånds-, inkomst- och yrkesgrupper, men dessa uppgifter förmå endast helt ofullständigt belysa det för ställningstagandet till frågan om införandet av ett försäljningsförbud så betydelsefulla spörsmålet om frekvensen motboksinnehavare inom olika befolkningslager och olika landsdelar. Den företagna undersökningen avsåg nämligen att belysa konsumtionens storlek under det år, som närmast föregick tiden för de första utminuteringsrestriktionernas införande, och behandlade sålunda bevis, som vore gällande under den obligatoriska kontrollens första tid

(år 1916). Medan motboksantalet då var i runt tal 600,000, har antalet utlämnade motböcker numera med åtskilliga tusental överskridit en miljon. Självklart är, att motboks innehavarnas led under de mellanliggande åren hunnit rekryteras även från sådana samhällslager, som år 1916 stodo mer eller mindre främmande för spritdrycksbruket. Kontrollstyrelsens undersökning var vidare, enligt styrelsen av Kungl. Maj:t på nykterhetskommitténs framställning lämnat direktiv, begränsad till att omfatta *inköpens storlek* inom de olika inkomst- och yrkesgrupperna och ingick sålunda självfallet icke på någon närmare behandling av frågan om *motboksstockens demografiska struktur*.

I olikhet mot 1916 års utredning, vilken helt utfördes enligt den så kallade representativa metoden, det vill säga begränsades till att omfatta endast en del av det material, som skulle göras till föremål för undersökning, torde den här avsedda undersökningen böra inledas med en översikt över frekvensen motboks innehavare inom vårt lands *samtliga* kontrollområden. Materialet till undersökningen i denna del skulle utslutande utgöras av kontrollstyrelsens motboksstatistik och senast publicerad befolkningsstatistik. För detta ändamål behöva sålunda inga som helst ytterligare primäruppgifter införskaffas. Redan genom denna översikt erhålles en utmärkt bild av dryckessedens utbredning inom olika delar av landet.

För belysning av den för möjligheten av genomförande och upprätthållande av ett förbud så viktiga frågan om frekvensen motboks innehavare inom olika befolknings-, inkomst- och yrkesgrupper, kräves dock naturligen även uppgift om såväl kundkretsens som hela befolkningens fördelning på dessa grupper. Redan den stora mängden bevisinnehavare utesluter dock varje tanke på att låta undersökningen i detta fall omfatta hela landets befolkning. Här måste naturligen ånyo den representativa metoden tagas i bruk. Liksom för år 1916 böra därför efter fullt objektiva grunder uppgifter införskaffas från sådana trakter av landet, som i det ena eller andra hänseendet kunna sägas vara representativa för landet i dess helhet. Undersökningen torde i detta fall kunna begränsas till $\frac{1}{10}$ av motboksantalet, det vill säga till omkring 100,000 personer.

I motsats till undersökningen av år 1916 behöver i detta fall varken inköpens storlek eller det vid inköpen nedlagda penningbeloppet bliva föremål för undersökning. Undersökningen torde i stället helt böra begränsas till frågan om *motboks innehavarnes fördelning efter kön, ålder, civilstånd, inkomst, yrke och hemort*. Samtliga dessa uppgifter, med undantag av inkomstuppgifterna, vilka dock med lätthet kunna

nämntas ur taxeringslängderna, finnas tillgängliga för systembolagen. För utredningens utförande kräves sålunda allenast en bearbetning av detta i sitt slag ytterst värdefulla material.

Under förutsättning att förarbeten för undersökningen igångsättas under innevarande år torde de första resultaten av densamma kunna föreligga redan våren 1921 eller samtidigt med det en eventuell förbudslag ligger på riksdagens bord.

Ehuru en exakt kostnadsberäkning omöjligen låter sig göra, torde dock samtliga med den ovan skisserade undersökningen förenade kostnader, utom kostnaden för arbetets publicering, komma att uppgå till omkring 5,000 kronor.

Undersökningens utförande torde böra uppdragas åt kontrollstyrelsen eller åt någon dess tjänsteman.

På grund av vad ovan anförts, få vi sålunda hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville uppdraga åt kontrollstyrelsen eller åt någon dess tjänsteman att företaga en statistisk undersökning angående motboksinnehavarnas fördelning efter kön, ålder, civilstånd, inkomst, yrke och hemort.

Stockholm den 27 januari 1920.

A. Björkman.

A. V. Söderbom.

I motionens syfte instämmer:

Edv. Björnsson.

